

1. Situering problematiek

In Vlaanderen springen overal baanwinkels als paddenstoelen uit de grond en ook voor de bouw voor shoppingcentra allerhande worden zeer veel vergunningen aangevraagd.

Dit legt een zeer grote druk op de Open Ruimte en gaat vaak ten koste van de leefbaarheid van binnensteden. Winkels gaan er over de kop, stoppen of trekken weg, de leegstand neemt toe en de aantrekkelijkheid van de stad en het centrum in bijzonder, daalt navenant.

Om deze evolutie te kunnen afremmen werd door de vorige federale – paarse - regering de IKEA-wet uitgewerkt, die in principe ervoor moest zorgen dat de inplanting van grotere handelsoppervlakten buiten de stadskern niet ten koste zou gaan van de leefbaarheid van de naburige stadskernen op het vlak van mobiliteit, economische dynamiek en leefkwaliteit. In de praktijk werd het vooral voor grote handelsvestigingen makkelijker zich te vestigen.

Hierbij werd gebruik gemaakt van een systeem van socio-economische vergunningen waarbij er vanuit het beleid een socio-economische afweging mogelijk bleef om sturend op te treden op basis van onder meer economische parameters. De laatste jaren bleek echter dat de bevoegde en betrokken liberale excellenties nauwelijks gebruik maakten van deze mogelijkheid waardoor de groei van grote vergunde winkeloppervlakten in het Vlaams Gewest explosief is toegenomen.

Daarbovenop komt dat de Europese Dienstenrichtlijn die op 28 december 2009 van kracht geworden is, verbiedt dat er vergunningen geweigerd worden op basis van puur economische afwegingen. Deze Dienstenrichtlijn gooit de grenzen van de lidstaten open en moet van de Europese Unie een ééngemaakte markt maken, ook voor dienstverlenende bedrijven.

Deze richtlijn stipuleert dan ook dat lidstaten geen beleidsmatige handelingen mogen stellen in zaken die de vrije markt toekomen, concreet, bijvoorbeeld bij ondernemers die ergens een winkel willen vestigen, mag een al dan niet toelating door de overheid niet afhankelijk zijn van economische criteria en parameters. Een overheid mag een aanvraag dus niet weigeren omdat er geen vraag zou zijn naar dergelijke winkel of dat de nieuw aangevraagde onderneming bedreigend zou zijn voor bestaande handelsvestigingen.

Tenslotte is er reeds lang sprake op federaal vlak van de overdracht van de bevoegdheid over handelsvestigingen naar de bevoegde gewesten.

Ondanks geregelde waarschuwingen vanuit onze fractie, hebben de bevoegde ministers in de vorige Vlaamse regering (niet toevallig allemaal liberalen : Van Mechelen – Ceyskens) nagelaten om een oplossing te zoeken binnen de Vlaamse bevoegdheden om ervoor te zorgen dat de inwerkingtreding van de dienstenrichtlijn niet automatisch zou leiden tot een wildgroei van grote winkeloppervlaktes en baanwinkels buiten de steden en een verder doodwurgen van de bestaande kleinhandel en economische dynamiek in de binnensteden.

Het is daarom een zeer goede zaak dat het federale parlement – tegen de weerstand van belangenverenigingen van de grootdistributie en ideologische weerstand uit liberale hoek – op 25 november een aantal amendementen heeft goedgekeurd op de bestaande IKEA-wet, waardoor toch een aantal afwegingen kunnen worden meegenomen die niet strikt economisch zijn (want dat zou niet kunnen onder de dienstenrichtlijn), maar toch kunnen waken over de leefbaarheid van de binnensteden. De weerhouden criteria zijn de ruimtelijke ligging van de handelsvestiging, de bescherming van de consument (vervangt “de belangen van de consumenten”), het respect voor de sociale wetgeving en het arbeidsrecht (vervangt “de invloed van het ontwerp op de werkgelegenheid”) en de bescherming van het stedelijk milieu (vervangt “de gevolgen van het ontwerp op de bestaande handelszaken”).

Hoewel het geen verbazing mag wekken dat hier vanuit de belangenverenigingen van de grootdistributie zeer ontstemd op wordt gereageerd, lijkt dit - alleszins als overgangsmaatregel – een tijdelijke oplossing te bieden met het oog het van kracht worden van de dienstenrichtlijn op 28 december 2009.

Dat neemt niet weg dat het tijd is dat de Vlaamse overheid verder moet blijven werken aan een meer definitieve oplossing – binnen het kader van haar eigen bevoegdheden en de verwachte overdracht op termijn van de bevoegdheid voor handelvestigingsbeleid.

In het Vlaamse regeerakkoord werd daarom in het hoofdstuk 'Doorbraak 5 Een groen en dynamisch Stedengewest' een passage opgenomen over grootschalige kleinhandelsvestigingen.

We stellen een duidelijke visie op over Winkelen in Vlaanderen. De afweging van de inplanting van grote winkelvestigingen zal worden geïntegreerd in de ruimtelijke ordening, waarbij het concept van kernwinkelgebieden wordt ingevoerd en de afbakening van kleinhandelszones wordt aangepast. In een overgangsfase zal een winkelvisie voorwerp uitmaken van een omzendbrief 'ruimtelijke inplanting van winkelcentra'. De uitgangspunten daarvoor vormen de complementariteit met de handel en wandel in de binnensteden, het vermijden van ongewenste aanzuigeffecten ten nadele van de binnensteden en het voorkomen van verdere lintbebouwing.

2. Het standpunt van de CD&V-fractie: 10 vuistregels voor een Vlaamse winkelbeleid

De CD&V-fractie roept de Vlaamse regering, en meer in het bijzonder de Vlaamse minister van Economie, Kris Peeters en de Vlaamse minister van Ruimtelijke Ordening, Philippe Muyters op om werk te maken van een snelle uitwerking van de aangekondigde Vlaamse beleidsvisie op winkelen. Deze beleidsvisie zal met volgende elementen rekening moeten houden:

1. Het moet natuurlijk voldoen aan de Europese Diensten Richtlijn. De voorwaarden om een handelsvestiging op te richten mogen dus **niet onnodig belemmeren of concurrentieverstorend** zijn.
2. CD&V wil een echt **kernversterkend handelsvestigingsbeleid voeren**. De Vlaamse Regering moet haar oplossing afstemmen op de visie dat winkelen in essentie in de binnenstad moet gebeuren en dat winkelen buiten een stadscentrum de uitzondering moet blijven, afhankelijk van gamma, branche en mobiliteitsnaden.
3. De oplossing moet rekening kunnen houden met de maatschappelijke impact van bepaalde aanvragen. Het toekennen van vergunningen voor winkels buiten de stadskernen mag niet leiden tot het **leegzuigen van de (handels)kernen, met als gevolg dode binnensteden, verloedering, onveiligheid,....**
4. Winkelen is een noodzaak en er moet dus ook rekening gehouden worden met de **bereikbaarheid en nabijheid van het winkelaanbod voor mensen die minder mobiel zijn of niet over een auto beschikken**. Buurtwinkels moeten daarom zoveel mogelijk gestimuleerd worden.
5. Het toekennen van vergunningen voor winkels moet ook rekening houden met de **impact op de mobiliteit en het milieu, zowel lokaal als supralokaal**. Het heeft geen zin om

het autoverkeer uit binnensteden te weren om dan stil te gaan staan op de in- en uitvalswegen. Ook moet opgelet worden dat er geen bijkomende verkeersbewegingen nodig worden of bijkomende verkeersknopen worden gecreëerd. Lokale besturen moeten in hun **planningsprocessen** dan ook rekening houden met de mobiliteitsimpact (bereikbaarheid openbaar vervoer, parkeerplaatsen,...).

6. Het handelsvestigingsbeleid moet gebeuren met toepassing van de vastgelegde principes van goede ruimtelijke ordening. In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen dient een **speciale zonerings** voorzien te worden voor **grotere handelsinplantingen**, die vanuit hun ruimtebehoevende aard zeer moeilijk in (stads)kernen in te planten zijn. De ligging van dergelijke zones moet worden vastgelegd bij het afbakenen van de grootstedelijke gebieden of bij de opmaak van de provinciale structuurplannen.
7. Het is belangrijk dat ook **lokale besturen** een visie op winkelen ontwikkelen, zij moeten daarvoor aangezet worden tot de opmaak van strategisch-commerciële plannen. Er moet in het kader van de herziening van de gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen voorzien worden in '**kernwinkelgebieden**', afgebakende zones, die beperkter zijn dan de huidige woonzones met gemengde bestemming wonen en handel, waar de distributiesector zich ten volle kan ontwikkelen.
8. De **integratie van het handelsvestigingsbeleid binnen het kader van de ruimtelijke ordening** biedt tevens opportuniteiten voor administratieve vereenvoudiging zowel in hoofde van de aanvrager als in hoofde van de lokale besturen.
9. Voor bestaande (groot)winkellocaties die ruimtelijk niet verantwoord zijn, moet via de planningsprocessen de **herlocalisatie maximaal bevorderd** worden.
10. Uiteindelijk af te **leveren vergunningen** moeten voldoen aan de boven vermelde criteria. Het aangewezen verantwoordelijk bestuursniveau dient de af te leveren vergunningen te aanzien op hun totale bruto winkeloppervlakte. Lokale besturen moeten minstens de verantwoordelijkheid krijgen om alle vergunningen voor winkels kleiner dan 2000 m² uit te reiken. Winkels tussen 2000 en 5000 m² kunnen onder de provinciale bevoegdheid vallen. Vanaf 5000 m² gaat het zeker om een gewestelijke bevoegdheid.

Vlaanderen heeft nood aan een eigen winkelbeleid. De **regionalisering van de IKEA-wet** blijft daarin een cruciaal middel. Het winkelbeleid moet tevens tot stand komen in overleg en in samenwerking met de lokale besturen. Er dient dan ook snel werk gemaakt te worden van de beloofde omzendbrief en eventueel andere omkaderende maatregelen, zodat de terechte Europese bekommernis over de vrije concurrentie, geen ongewenste maar daarom niet minder nefaste gevolgen heeft op de leefbaarheid van onze steden.

Ten gronde blijft CD&V vragende partij voor het effectief en volledig regionaliseren van het handelsvestigingsbeleid.

Uiteindelijk zal het Vlaamse winkelbeleid dan verankerd moeten worden in een decretaal initiatief. Zo creëren we duurzame rechtszekerheid voor alle betrokkenen.

BIJLAGE: ACHTERGRONDINFORMATIE EN KERNCIJFERS:

Sinds de IKEA-wet in voege trad is al meer dan 1,2 miljoen m² nieuwe winkeloppervlakte vergund.

Evolutie aantal vergunningsaanvragen grote winkels in het Vlaams Gewest naargelang de categorie van de winkel, periode 2005-2007

	400 – 1.000 m ²	> 1.000 m ²	Totaal
2005 ¹	102	83	185
2006	142	171	313
2007	156	166	322
2008	137	134	271

Evolutie vergunde verkoopsoppervlakte grote winkels in het Vlaams Gewest naargelang de categorie van de winkel, periode 2005-2008

	400 – 1.000 m ²	> 1.000 m ²	Totaal
2005 ²	45.353 m ²	118.120 m ²	163.473 m ²
2006	51.291 m ²	288.713 m ²	340.004 m ²
2007	65.289 m ²	274.743 m ²	340.032 m ²
2008	61.048 m ²	225.229 m ²	286.277 m ²

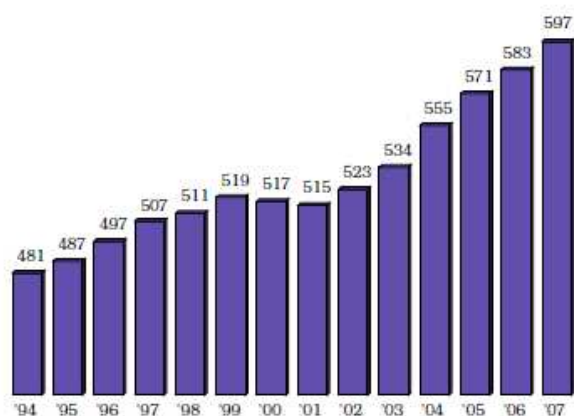
¹ Voor 2005 bedroeg de referentieperiode 10 maanden, aangezien de wet op 1 maart 2005 in werking trad.

² Voor 2005 bedroeg de referentieperiode 10 maanden.

BIJLAGE II: Terugval buurtwinkels

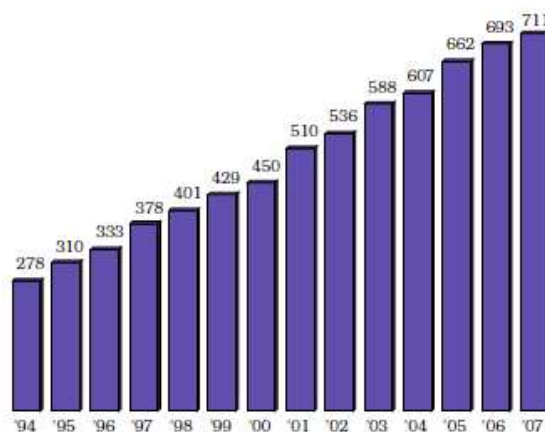
EVOLUTIE F1 WINKELS

Groot Distributie

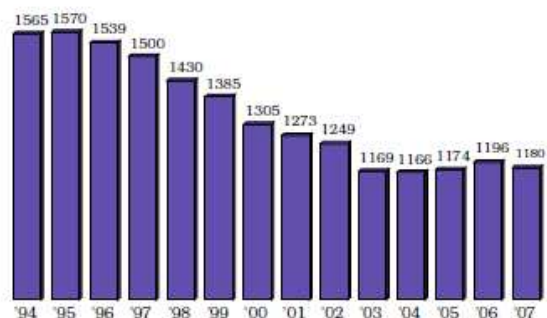
EVOLUTIE HD WINKELS

Hard Discounters

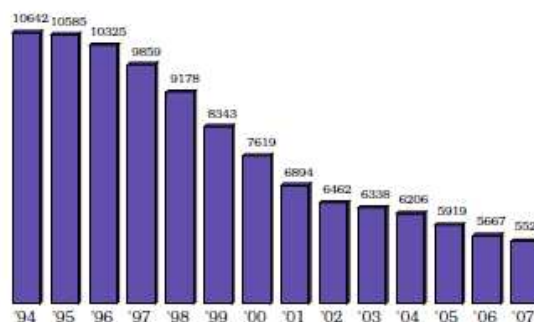
EVOLUTIE F2 WINKELS

Middelgrote Distributie

EVOLUTIE F3 WINKELS

Superettes & Traditionele Winkels

Bron: Nielsen Voedingsuniversum 2008

Winkeltype F3 of de klassieke buurtwinkel verliest in 2007 138 winkels ten opzichte van 2006. Dit is het netto resultaat van de sluiting van 190 traditionele bedieningswinkels en de opening van 52 superettes (zelfbediening), voornamelijk Express winkels.

Het aantal hard discounters is tussen 1997 en 2007 sterk toegenomen van 378 tot 711. Dit had tot het gevolg dat het aantal middelgrote distributiewinkels van 1500 naar 1183 daalde en het aantal buurtsupers van 9859 tot 5529 daalde.